

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
ЮРИДИЧНОГО ФОРУМУ
“ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА І ПРАВА ЛЮДИНИ: ІНТЕГРАЦІЯ
АКАДЕМІЧНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ”**

5 вересня 2025 року

м. Біла Церква

ЗМІСТ

СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТА ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ВІДПОВІДНО ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	4
Бровко Н. І.	4
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ МІЖ ФІСКАЛЬНИМИ ІНТЕРЕСАМИ ДЕРЖАВИ ТА ЗАХИСТОМ ПРАВ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ І УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА	7
Ковальчук І.В.	7
ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВТРУЧАННЯ ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ В ПРИВАТНЕ ЖИТТЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	11
Гаделія В. Р.	11
МЕДІАЦІЯ ЯК ПОЗАСУДОВИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ: ПЛАНИ ТА РЕАЛЬНІСТЬ	14
Єфремова І.І.	14
ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ЗАПОБІГАННЯ ВОЄННИМ ЗЛОЧИНАМ	18
Звонарьов О.Ю.	18
СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО У ФІНАНСОВО-ПРАВОВІЙ СФЕРІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ.	23
Малишко І. В.	23
ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ НА ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	26
Настіна О.І.	26
ПРАВОВІ АСПЕКТИ МОНІТОРИНГУ ЗАБРУДНЕНИХ ЗЕМЕЛЬ: ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	30
Обіюх Н.М.	30
ОСОБЛИВОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО АРБИТРАЖУ ЯК ІНСТИТУЦІЇ ЗАХИСТУ ПРИВАТНИХ ПРАВ	34
Пахомова А.О.	34
СУСПІЛЬНО-КОРИСНІ РОБОТИ, ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЫГНЕНЬ В УКРАЇНІ	37
Сімакова С.І.	37
ПРОТИПРАВНІ АБО ЗАБОРОНЕНІ ДІЇ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ.	40
Сокиринська О.А.	40
ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.	43
Ломакіна І.Ю.	43
АКАДЕМІЧНА ЮРИСПРУДЕНЦІЯ ЯК РЕСУРС ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРАВОНАСТОСУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	46
Мельник В.О.	46
ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ СТАНДАРТІВ У КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ КОМПАНІЯМИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	49
Аргат Я.П.	49
АНАЛІЗ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В КРАЇНАХ ДАЛЕКОГО СХОДУ	52
Терещук М.М.,	52
НЕОДНОЗНАЧНІСТЬ ІМПЕРАТИВНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ВИЗНАННЯ ДОКАЗІВ НЕДОПУСТИМИМИ.	58
Расторгуєв О.В.,	58

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ МІЖ ФІСКАЛЬНИМИ ІНТЕРЕСАМИ
ДЕРЖАВИ ТА ЗАХИСТОМ ПРАВ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ:
ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ І УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА**

Ковальчук І.В.,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри публічно-правових дисциплін

Білоцерківський національний аграрний університет

м. Біла Церква, Україна

Анотація. У тезах розглянуто проблематику пошуку оптимального балансу між інтересами держави щодо наповнення бюджету та необхідністю гарантування прав платників податків. Проаналізовано європейські стандарти захисту платників податків, зокрема принципи правової визначеності, пропорційності та недискримінації, які активно застосовуються Європейським судом з прав людини. Окрему увагу приділено українській практиці, де зберігається потреба у вдосконаленні процедур адміністративного та судового оскарження рішень податкових органів, запровадженні чітких гарантій для платників та гармонізації національного законодавства з законодавством ЄС.

Ключові слова: податкове право, права людини, верховенство права, платник податків, Європейський суд з прав людини, фіскальні інтереси, баланс інтересів.

Фіскальні інтереси держави традиційно вважаються однією з ключових умов її існування, оскільки податкові надходження – це те, що формує державні бюджети, фінансує соціальні програми, підтримує оборону, розвиває освіту та охорону здоров'я. Податкова система, яка сприймається як надто гнітюча, породжує недовіру до держави та стимулює ухилення від сплати податків. Саме тому питання необхідності забезпечення балансу між інтересами держави та правами платників податків є центром сучасної теорії фінансової справедливості.

Європейські стандарти в цій сфері переважно формуються під впливом

практики Європейського суду з прав людини. Суд неодноразово наголошував, що право власності, гарантоване статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, поширюється і на оподаткування. У справі «Щокін проти України» Суд наголосив, що відсутність належної правової визначеності в податковому законодавстві може порушувати права платників податків, а нечіткість та суперечності законодавства є основою для свавільних рішень податкових органів. Було наголошено на важливості дотримання цього принципу, оскільки навіть коли держава має законну мету в сфері оподаткування, заходи, що використовуються, не повинні накладати надмірного навантаження на платників податків.

Українська практика демонструє певний прогрес у впровадженні цих стандартів. В останні роки було запроваджено кілька електронних сервісів, спрямованих на підвищення прозорості податкового адміністрування. Було вдосконалено процедури адміністративного та судового оскарження рішень контролюючих органів. Однак, залишаються суттєві проблеми. Значна кількість податкових рішень залишається підтриманою судами, що свідчить про високий рівень конфлікту у відносинах між державою та платниками податків. Процеси доведення правоти платників податків залишаються складними, тривалими та дорогими, а висновок про законність дій платників податків практично неефективним породжує відчуття правової невизначеності та недовіри до держави як гаранта справедливості. У таких умовах платники податків часто опиняються у вразливому становищі, адже можливість захисту їхніх прав зводиться до тривалих судових процесів, результат яких нерідко залежить від неоднозначності правозастосування. Відсутність реальної дії принципу презумпції правомірності дій платника створює дисбаланс у правовідносинах, надаючи податковим органам перевагу у визначенні прав та обов'язків учасників податкового процесу.

Крім того, практика свідчить про наявність суттєвих прогалин у законодавчому регулюванні, які стають підґрунтям для неоднакового тлумачення норм та вибіркового їх застосування. Це підвищує ризик свавільних дій з боку контролюючих органів і формує атмосферу правової нестабільності. У результаті платники податків

часто обирають стратегію уникнення конфлікту з податковими органами навіть ціною відмови від повної реалізації своїх законних прав. Така ситуація негативно впливає на інвестиційний клімат, стримує розвиток підприємництва та суперечить принципам правової визначеності й справедливості, закріпленим у європейських стандартах.

Саме тому особливої актуальності набуває завдання посилення правових гарантій платників податків, створення прозорих і доступних процедур захисту їхніх прав, а також формування системи податкових правовідносин на засадах партнерства, а не примусу. Лише за умови реального дотримання балансу між фіскальними інтересами держави та правами платників податків можливо досягти ефективної, справедливої й стабільної податкової системи.

Питання балансування інтересів особливо актуальне під час воєнного стану, коли держава відчуває потребу в ресурсах для фінансування оборонних потреб та соціальної підтримки, але навіть у таких ситуаціях права платників податків не можуть бути скасовані, оскільки це суперечитиме самому принципу справедливості. Забезпечення правової визначеності, доступності процедур оскарження та передбачуваності податкових рішень залишається необхідною умовою довіри до податкової системи.

Одним із перспективних напрямків розвитку українського податкового законодавства є більша гармонізація з європейським законодавством. Йдеться не лише про формальну гармонізацію законодавства з директивами ЄС, але й про закріплення добросовісності платників податків, пропорційності податкових обмежень, принципів права та управління у сфері державних фінансів на принциповому рівні. Це сприятиме зменшенню конфлікту між державою та платниками податків та створенню партнерських відносин.

Забезпечення балансу між державними фіскальними інтересами та правами платників податків – це складне та багаторівневе завдання, яке об'єднує фінансову стабільність держави, суспільні потреби та гарантії захисту прав людини.

Європейські стандарти, створені практикою ЄСПЛ, доводять, що надмірне податкове навантаження або непрозорі правила в податковій сфері підривають довіру до держави та порушують права власності. Ці стандарти мають бути послідовно

впроваджені в національне законодавство та судову практику України, яка прагне інтегруватися до ЄС. Важливим кроком у цьому напрямку є визнання платника податків повноправним учасником правовідносин з державою, а не лише суб'єктом контролю та примусу.

Для посилення гарантій прав платників податків у сучасній українській податковій системі необхідно посилити презумпцію законності їхніх дій, забезпечити ефективні механізми адміністративного та судового захисту, а також усунути законодавчі прогалини та суперечності, що формують свавільну основу для прийняття рішень регуляторними органами. У цьому контексті особливого значення набувають розвиток інституту податкового арбітражу та розширення практики превентивного судового контролю.

В умовах воєнного стану та післявоєнного економічного відновлення державна податкова політика повинна базуватися на принципах передбачуваності, справедливості та соціальної відповідальності. Тільки за таких умов можливо наростити високі рівні добровільних податкових платежів та подолати традиційно високий рівень тіньової економіки. Балансування інтересів держави та платників податків є не просто технічною проблемою фінансового адміністрування, а ключовим фактором демократичної легітимності державної влади.

Тому поєднання фіскальних інтересів з гарантіями прав платників податків слід розглядати як основу побудови сучасної європейської податкової системи в Україні. Тільки за таких умов українська податкова система відповідатиме європейським стандартам, сприятиме економічному розвитку, а верховенство права дозволить це зробити.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами і доповненнями).
2. Рішення Європейського суду з прав людини у справах *Shchokin v. Ukraine* (заяви № 23759/03 та № 37943/06).